

52 Denique receptum est, Clericum in causa reconventionis adversus judicem, coram quo alium convenit, non posse excipere, quia plenum æquitatis est, & contra se experiri judicem, quem quis pro se elegerit. c. 1. §. 2. III. q. 8.

53 Ex his, aliisque, quæ ex praxi hodierna Pragmatici observant, apparet, privilegium fori ecclesiastici, quantum ad causas profanas Clericorum, valde decrevisse, ut rarissimi sint casus, quibus Clerici iudicium sæculare in eo genere causarum efficaciter declinare queant; præsertim, quia & Judices Regii sibi solis auctoritatem arrogant iudicandi, an causa ad iudicem ecclesiasticum remittenda sit, vel non? Persuasere tantam restrictionem ambages fori ecclesiastici, quibus processus forensis jure Decretalium redundat.

54 Id privilegium Prælati, & Capitulis, quia dignitate effulgent, reliquum est, quod in eo genere causarum non alium iudicem, quam ipsum Principem, aut supremum ejus Senatum agnoscere teneantur, ut vel hoc moderamine eorum statui consultum sit. Hoc tamen privilegium Abbatum, & Prælatorum intelligendum est de actionibus mere civilibus, sive profanis, non autem sacris, & ad spirituale regimen spectantibus.

55 Cæterum licet notoria praxis evincat, nec diffiteri possumus, Clericos moderno usu in causis mere civilibus conveniri posse: ratio tamen Canonum vetantium. Clericos in forensi iudicio litigare, immota permanet, licet externa disciplina in ipsis expressa suum amiserit vigorem. Dicti enim Canones tantum intendunt, litibus, & forensibus jurgiis illos eximere, eosque inducere, quin & adstringere, ut quæstiones suas potius Episcopo, aut aliis viris prudentibus, & intelligentibus amicabiliter sine strepitu forensi decidendas committerent, dicente quotidie cum Ecclesia: *Extingue flammam litium.*

56 Sacris eloquiis, sanctorumque Patrum affatis jubemur, nos Magistratibus sive ecclesiasticis, sive civilibus humiliter submittere. S. Petrus ait (a): *Subiectis igitur estote omni humane creature propter Deum, sive Regi, quasi præcellenti, sive Ducibus, & iudicibus, tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum: laudem vero bonorum, quia sic est voluntas Dei.* Ex sententia S. Pauli: (b) *Omnis anima potestatibus sublimioribus, sive ecclesiastici, sive civilis imperii subdita sit; non est enim potestas, nisi à Deo — Dei enim Minister est.* En S. Chrysostomi expositionem (c): *Potestatibus, inquit, ex debito obedire jubet Apostolus, ostendens, quod ista imperentur omnibus, & Sacerdotibus, & Monachis, non solum secularibus. Id, quod*

(a) 1. Petr. 2. v. 13. (b) Rom. 13. (c) S. Chrys. hom. 23. in ep. Rom.

statim in ipso exordio declarat, cum dicit: omnis anima potestatibus sublimioribus sive ecclesiastici, sive civilis imperii subdita sit, etiamsi Apostolus sis, si Evangelista, si Propheta, sive quisquis tandem fueris; non enim pietatem evertit ista subiectio. Juxta S. Gregorium Naz. (a) Subiecti sumus tum Deo, tum invicem aliis aliis, qui cum imperio nobis in terra in ordine ad causas ecclesiasticas vel profanas præsumunt, Magistratibus propter ordinis à Deo instituti conservationem. Etiam hæc in legum nostrarum numero est, ut quemadmodum hæris servi, uxores maritis, Ecclesia Domino, discipuli Pastoribus ac Doctoribus obtemperant: ita nos (Clerici, & Monachi) etiam cunctis potestatibus supereminentibus subiecti simus, non tantum propter iram, sed etiam propter conscientiam.

T I T. II.

De Causis Ecclesiasticis.

C A P U T I.

De Exemplis Novi Juris.

Veteri iudicio finium regundorum Osius Cordubensis (b) inter utramque potestatem has rationes subduxit: *Tibi Imperator, inquit, Deus imperium commisit nobis, utpote Episcopis, quæ sunt Ecclesiæ, concedidit. Et, quemadmodum, qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ; ita, & tu, etsi Imperator, cave, ne, quæ sunt Ecclesiæ, ad te trahens, magno crimini obnoxius fias. Date, scriptum est, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, et, quæ sunt Dei, Deo. Neque igitur fas est nobis, in terris imperium tenere; neque tu thymiamatum, & Sacrorum potestatem habes Imperator.*

2 Novo jure, quod jurisdictionem Ecclesiæ foro justitiæ exornavit, recepta est distinctio, qua causas mere ecclesiasticas discernere placuit à causis mixtis, quæ quidem per se profanæ sunt, sed ratione vel personarum, vel negotiorum, vel rerum de jure, aut de antiqua consuetudine ad forum ecclesiasticum revocantur. c. 4. de Immunit. Eccl. in 6.

3 Causæ mere ecclesiasticæ reputantur, quæ per se spirituales sunt, ita ut ex natura sua nihil temporalis negotii

Ll 2

ad-

(a) S. Greg. Naz. orat. ad Præsid. (b) Osius ep. ad Constant. Imp.

admixtum habeant. Statuit Innocentius III.: ne super rebus spiritualibus compromittatur in laicum; quia non decet, ut laicus in talibus arbitretur. c. 8. de Arbitr.

4 Hinc causas Sacramentorum mere esse ecclesiasticas, utpote ex natura sua spirituales, nemo dubitat, in quantum hæc restrictio spectat substantiam eorum, quantum enim ad modum, locum, tempus, aliasque circumstantias eorum plurima intercurrere queunt, quæ externam politiam spectant, ut inde ad Principum, Magistratumque curam, & auctoritatem subinde recidant, utpote quibus incumbit externæ politiæ consulere, ut omnia recto ordine in Republica agantur. Hinc plurimæ tum in Codice Theodosiano, Justinianoque, tum in Capitularibus Regum Francorum, tum & recentioribus Christianorum Principum edictis sanctiones occurrunt, quæ illud jus Regium explicare censentur: utpote quia spectant statum publicum pro tranquillitate Reipublicæ conservanda, ordinandaque.

5 Ipsimet tamen Principes sæpius declararunt, quod causæ mere ecclesiasticæ tantum pertineant de jure ad forum ecclesiasticum. Idipsum obtinere in Belgio refert Antonius Anselmo (a): *Principes nostri religiose suis Constitutionibus vetuerunt, ne quis in causis Politiam ecclesiasticam tangerentibus, aut morum correctoriis recurrat ad Judicem sæcularem, aut per appellationem procuret aliquam supersessoriam, seu suspensionem, aut clausulas inhibitiivas.* Galliæ quoque Rex 1610. (b) injunxit supremorum Senatuum Curii, ut jurisdictioni ecclesiasticæ subjectas sinant causas, quarum ad eos spectat cognitio: quinimo eas, quæ Sacramenta, aliasque res spirituales, & mere ecclesiasticas concernunt, nec causas illas titulo possessori, aut alia demum quacunque occasione ad se traducent.

6 Causas matrimoniales ad forum ecclesiasticum pertinere sat indicant Conciliorum Canones. Ait Concilium Milevitanum: *Placuit, ut secundum Evangelium, & Apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore, neque dimissa a marito alteri conjungantur, sed ita permaneant, aut sibi reconcilientur. Quod si contempserint, ad penitentiam redigantur.* c. 5. XXXII. q. 7.

7 Statuitur decreto Concilii Agathensis? *Sæculares, qui conjugale consortium proprio arbitrio sine graviore culpa dimittunt, vel dimiserunt, & nullas causas dissidii probabili-*

(a) Ant. Ansel. in suo Tribon. Belg. c. 84. §. 8. (b) Act. Cler. Gall. I. l. p. 1. tit. 2. c. 9. art. 8.

liter proponentes, propterea sua matrimonia dimittunt, ut aut illicita, aut aliena præsumant: si, antequam apud com-provinciales Episcopos dissidi causas dixerint, & priusquam in judicio damnentur, uxores suas abjecerint, ab Ecclesiæ communionem, & populi cœtu pro eo, quod fidem, & conjugium adulterio perfidiave maculant, excludantur. Refertur sub epigraphæ Concilii Carthaginensis. c. 1. XXXIII. q. 1. 2.

8 Fuerunt olim causæ matrimoniales in Episcoporum Conciliis decisse. Inde Alexander II. in Galliam rescripsit cuidam Guilielmo, ut hanc, quam nunc habes uxorem, nullatenus præsumas dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum Religiosorum Concilium causam istam examinaverit. Extra c. 10. XXXV. q. 6.

9 Extinctis Conciliis quisque Episcopus causas matrimoniales, quæ ad vinculum referuntur, seorsim suo tribunali, quod passim Consistorium vocant, reservavit. Statuit Concilium Tridentinum (a): *Causæ matrimoniales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, & jurisdictioni relinquuntur.*

10 Hinc elucet, nec Abbates, etsi exemptos, illarum causarum cognitionem sibi arrogare posse, donec juxta decisionem Rotæ per tres conformes sententias, aut unam, quæ transit in rem judicatam, constiterit, Abbatiam, ejusque dependentiam esse nullius diœcesis, ut Abbas censeatur in illa loca habere jurisdictionem quasi episcopalem.

11 Reliquis inferioribus Judicibus nullus titulus suffragari in eo genere potest, nisi consuetudo immemoralis, per tres conformes sententias probata. Conservatorum privilegiorum jurisdictio ad id genus causæ haud porrigitur. Stylus Curiæ & in secunda instantia non nisi Episcopis causas matrimoniales committere solet.

12 An, & quis modus hodie superest in eo genere causarum conciliandi forum ecclesiasticum cum civili? In Gallia & alibi vulgata est distinctio inter quæstiones juris, & quæstiones facti. Quæstiones juris foro ecclesiastico relinquere placuit. Juxta Concordatam Regiæ Belgii (b) quoad fœdus matrimoniorum — *solius Judicis ecclesiastici erit cognoscere, etiamsi quæstio fœderis matrimonialis inciderit coram Judice sæculari; quo casu Judex sæcularis supersedere tenebitur, & hunc articulum (tanquam spirituale) ad Judicem ecclesiasticum, per eum infra anni spatium terminandum, remittere.*

Si

(a) Trid. sess. 24. c. 20. (b) Concord. Carol. V. tit. 2. art. 1.

13 Si vero non de jure, sed de facto quæstio incidere, nimirum si non quærat, an matrimonium sit validum, sed an revera de facto ullum matrimonium fuit initum, tunc circa hanc facti quæstionem causa matrimonialis coram Judice sæculari tractari potest. Item si mota quæstione super causa matrimoniali intercederet tertia persona allegans, vim, seductionem, aliudve factum intervenisse, tunc licet matrimonii quæstio, & controversia, prout ait Imbertus (a), quantum ad eos, inter quos contractum asseveratur matrimonium, sit coram Pontificio Judice tractanda, allegati tamen facti decisio devolvi potest ad Judicem civilem.

14 Jus Decretalium Judici ecclesiastico & causam natalium vindicat, quia ipsa à jure, & valore matrimonii dependere solet. Inde nonnullibi inter quæstionem juris, & quæstionem facti distinguitur, ut quæstio juris; v. g. an legitima, illegitimaque suscepta proles sit? ad Judicem ecclesiasticum sit remittenda; quæstio vero facti, v. g. an revera hic sit filius; an ex matrimonio natus? Judici civili restituitur. In Gallia causa Natalium censetur esse quæstio status, quæ Judici civili competit. Reliquæ quæstiones de dote, de alimentatione, de damnis, de expensis, aut alio interesse passim civili judicio competunt.

15 Jure Decretalium causæ beneficiorum, decimarum, funeralium, Juris Patronatus, & tot aliæ, veluti connexæ spiritualibus, ecclesiastico tribunali reservantur. c. 3. de Judic. Juxta receptum præxim placuit inter petitorium, & possessorium distinguere, ea divisione, ut petitorium sit Judicis ecclesiastici, possessorium vero civilis Judicis. Hodie hæ causæ rarissime in petitorio aguntur, sed duntaxat in possessorio.

16 Superest fere, & nihil hodie ecclesiastico tribunali in causis Testamentorum, quas tantis exemplis olim christiani Imperatores specialiter Episcopis demandarunt, ac Christiani iisdem sua Testamenta consignarunt, executionisque curam commiserunt, ut Judici civili fere nihil relinqueretur. Conquestus est coram Philippo Valesio Rege Petrus Cugnerius: Item volunt (Judices ecclesiastici) inventaria facere de bonis illorum, qui ab intestato decedunt; voluntque bonorum tam mobilium, quam immobilium possessionem habere, & ipsa per manus eorum distribui hæredibus, vel illis, quibus volunt conferre. Item Testamenta quoque volunt per manus suas executioni tradere; inventaria facere bonorum defunctorum, eademque servare; & hæredibus distribuere; & habent Officiales, qui

(a) Imbert. in Manual. q. instit. Matrim. causæ

qui super his exequendis duntaxat deputati existunt.

17 Fuit & in veteri Gentilismo sat vulgare, quod Testatores tabulas Testamentorum in æde sacra, fidelis custodia causa, deponerent, ædituis, aut aliis templorum custodibus eorum justam executionem demandantes. Arg. L. 3. §. 3. ff. de Tabul. exhib.

18 Hoc exemplo christiani Principes Episcopis demandarunt, ut executioni piorum Legatorum invigilarent, aut ipsi, si Executor suo officio deesset, vacarent. Ait Justinianus: Si hi, qui facere jussi sunt, semel, vel his ab Episcopo, vel aconomo admoniti, per publicas personas neglexerint, — Episcopus habeat licentiam vindicare illud lucrum, & illud, quod distribui debet, distribuere. Auth. sed si Testat. §. 1. ad L. 28. C. de Episc. & Cler.

19 Ex hac consuetudine consignandi tabulas Testamentorum inter manus Sacerdotum, ut earum Executores essent, verisimiliter fluxit, quod tum Testamentorum executio, tum & subnatarum inde controversiarum discussio, decisioque sensim ad Ecclesiasticos, quorum prudentiæ, & religioni defuncti passim sua elogia committebant, transierit.

20 Quippe inter illa sæcula laici, qui, utpote milites, vel servi, omni peritia legendi, scribendique destituebantur, fere in quavis re Clericorum opera, & industria egebant, quia soli literas propemodum noverant pingere. Sic accidit, quod, qui Testamentum condere vellet, deberet Notarium ecclesiasticum adsciscere, ut Testamentum literis consignaret.

21 Illis temporibus quid mirum, quod Clerici, qui traditionem formularum conservarunt, omnes generis lites susciperent decidendas, quia, studio Codicis Justiniani per Italiam suscitato, fere soli juris periti censebantur?

22 Reliquorum pondere, & numero spectatior per viciniores, remotioresque Provincias fuit Papæ auctoritas, qui inde undique ex diversis orbis partibus de quibusvis utriusque juris argumentis promiscue consultabatur, ut oblatas causas decideret. Supersunt novo jure & in eo genere rescripta Innocentii III. quæ contra rationes juris civilis duplicis quartæ exactionem filio, si fideicommissio gravetur, pepererunt. c. 16. & 18. de Testam. & ibi Bohem.

23 Hac auctoritate fretus Alexander III. reprobata solemnitate juris civilis de adhibendis septem testibus, rescripsit, Testamenta, quæ Parochiani coram Presbytero suo, & tribus, vel duabus aliis personis idoneis, in extrema fecerint voluntate, esse firma, si quis hujusmodi audeat rescindere Testamentum. Refert. c. 10. ibi.

24 Inde in celebri illa disputatione Galliae coram Philippo Valesio Rege excusavit Bertrandus objectos Cugnerii Regii advocati articulos, qui loquuntur de executoribus, & inventariis bonorum Testatoris, & Intestatoris: *Quod tam de jure scripto, quam de consuetudine speciali Prælati sunt executores legitimi Testamentorum; unde, si executio venerit ad Prælatum, nulli facit injuriam bona inter hæredes distribuendo, & de eis inventaria faciundo. Et hoc idem dicit de bonis intestatorum, maxime in locis, ubi sic de consuetudine extitit observatum à tanto tempore, quod in contrarium memoriae non existit.*

25 Abhinc in Gallia successive decrescere cæpit in eo genere causarum auctoritas Judicium ecclesiasticorum. Auspicio interdicta fuit Notariis ecclesiasticis Testamenti confectio, abrogatis specialibus locorum consuetudinibus, quæ Testamenta coram Notariis ecclesiasticis facta probabant. Hac inhibitione facta, necesse erat, in confectione testamentorum adhibere Notarios Regios, qui ex stylo apponebant clausulam submissionis Judicibus Regiis; qua mediante submissione, & appositione sigilli Regii Testamenta inter casus Regios relata censebantur. Aliquamdiu tamen & hæc Testamenta mixti fori censebantur, ut juri præventionis locus fuerit. Paulatim tamen & hanc partem in Gallia amisit Judex ecclesiasticus; & cognitio de Testamentis, quæ erat etiam ex præscripto variarum consuetudinum mixti fori, facta tandem est cognitionis mere sæcularis; idque, sive Testamentum fuerit laici, sive Sacerdotis; sive Testatores subjecissent executionem Curiae spirituali voluntariæ, sive non. Patet tamen ex notis Monarchii ad L. 28. Cod. de Episc. & Cler. quod non ita pridem adhuc in vigore essent consuetudines Provinciarum, permittentes cognitionem de causis testamentariis Judicibus ecclesiasticis, saltem per præventionem.

26 Alibi alius usus superest. Concordata Brabantiae (a) causas testamentarias in Diocesi Leodiensi mixti esse fori censent, ut præventioni locus pateat, tum in ordine ad causam principalem, tum & ad reliquas quæstiones incidentes, emergentes, annexasque, & hoc, quando agitur actione personali, salvo, quod in prædictis causis Judex ecclesiasticus non poterit judicando contravenire Ordinationibus, & Constitutionibus Ducum Brabantiae, nec statutis, consuetudinibus, vel privilegiis locorum, hætenus editis, & observatis, seu imposterum edendis, & huic concordiae non præju-

(a) Concord. Carol. V. tit. 1. art. 1. §. 3.

judicantibus; alioquin Princeps poterit providere.

27 Alibi hæc concordia præplacuit, ut causæ Testamentorum ecclesiasticorum privative Judici ecclesiastico deferantur; laicorum vero Judici sæculari. En Concordatum Hanoniæ (a)! Quoad causam quorumvis Testamentorum, Codicillorum, & ultimarum voluntatum, Presbyterorum, Parochorum, & Personarum ecclesiasticarum, Beneficiatorum, & Ministrorum gestantium habitum ecclesiasticum, & Clericorum Parochialium Tonsura insignitorum, capacium, & idoneorum similia condendi, actaque fuerint coram Notariis, aut testibus, aut alio modo juxta leges Ecclesiae, cognitio ad „solum“ Judicem ecclesiasticum spectabit; dictaque Testamenta, Codicilli, & ultimæ voluntates integre executioni mandabuntur in dicta Provincia Hanoniæ. Ni fallor: hic usus & per reliquas Provincias Germaniæ frequentior est.

28 Quantum ad Legata pia, mandat Justinianus Episcopis, ut curam paternam habeant, monituri hæredes, & executores eorum, ut piam voluntatem defuncti adimpleant; quod si ipsi in negligentia, & inobedientia perstiterint, Episcopo reliquum est, negligentes deferre apud clarissimos Præsides Provinciarum, ut juridice ad executionem piorum legatorum cogantur. L. 46. §. 1 & 2. C. de Ep. & Cler.

29 Jus novum jurisdictioni ecclesiasticæ Episcoporum auctoritatem cogendi hæredes, & executores ad implementum piorum legatorum arrogat, tametsi à testatore illa coactio interdicta fuisset. c. 17. & 19. de Testam.

30 In Belgio plus, minusque hujus juris usus viget. In Gallia vero, si agatur de legato pio, prosecutio fieri solet per Procuratorem Regium coram Curia Regia, ita, ut Episcopus se immiscere nequeat.

31 Quid reliquum est? Synodus Audomarensis (b) de ann. 1583. præcipit Parochis, & Pastoribus, ut affulgente mortis periculo moneant Parochianos suos, ut tempestive Testamentum condant salutare, atque ita disponant tempori, domui, rebusque suis, ut in morte esse dispositum desiderent, ne opus sit, animum tum anxie his occupari, cum ea relinquenda sunt. His subdit: Ubi illi vitam cum morte mutaverint, sint eorum (procul ab omni proprii commodi studio) veluti Procuratores; tum ut, animabus eorum, subsidio fortassis egentibus, sacrificiis, precibus, eleemosynis, cæterisque charitatis officiis succurratur, tum etiam, ut eorum, quas ultimo testati sunt, piæ voluntates, ac testamentariae consti-

Ep. Van-Esp. Tom. II.

Mm

14-

(a) Concord. Hanon. art. 8. (b) Synod. Audom. tit. 24. c. 1.

tutiones executioni, ita ut oportet, mandentur. Perquirant itaque amicabiliter, quid condiderint piorum legatorum; quod ubi intellexerint, observent, justis exequiarum rite peractis, an hæredes, & Testamenti executores id adimpleant; & si tardi, aut negligentes illi fuerint, moneant eos, nostra etiam auctoritate, si opus fuerit &c.

Cap. 3.
De reliq.
caus. civ.

32 Jure novo, quod præterdit, res Ecclesiarum Clericorumque esse simpliciter à jurisdictione civili exemptas, horum bonorum tum mobilium, tum immobilium causas Judicis ecclesiastici foro vindicat, ut in eas Judex civilis immiscere se haud possit. *c. 2. de For. Compet. in 6.*

33 In Belgio id genus exemptionis restringitur ad bona amortizata, utpote illa, quæ à jurisdictione sæculari per Principem sunt exempta, literis desuper rite expeditis, vel quæ à 70. aut 80. annis tanquam amortizata per Ecclesiam possessa fuerunt. Ajunt Concordata (a): *Officialis Episcopi cognoscat de proprietate bonorum amortizatorum, ut supra etiam contra laicum.* Quid vero, si agatur non de proprietate eorum bonorum, sed de servitutibus tantum urbanis, rusticisque eorum prædiorum? Cognitio ad Officiale non spectat (b): *nisi quando ambo fundi, tam dominans, quam serviens amortizati fuerint.* Quid de limitibus, & finibus eorum prædiorum (c)? *De terminis, & limitibus ponendis, vel amovendis Judex ecclesiasticus non cognoscat, sed sæcularis solus.*

34 In Gallia bona ecclesiastica, qualiacunque sint, non sunt exempta à jurisdictione civili: hinc de illis cognoscit Judex sæcularis. Quippe & amortizatio nihil illis tribuit, nisi jus legitimæ possessionis, ut in reliquis à foro civili haud dispensentur.

35 Juxta Concordata Belgii (d): *si autem laicus actione personali ex contractu per ecclesiasticam Personam conveniantur ratione bonorum mere ecclesiasticorum; ut puta decimarum vel oblationum, vel ratione bonorum (ut prædicatur) amortizatorum, poterit laicus in jus trahi coram Officiali, vel Judice sæculari: ita quod talis actio erit mixti (ad effectum præventionis) fori. Idem erit, si laicus invitis dominis videatur defructuasse bona mere ecclesiastica.*

36 In Gallia nulla cognitio Officiali ecclesiastico relinquatur in actionibus Personalibus contra laicos ratione bonorum vere ecclesiasticorum, multo minus, si causa spectet fundos, & possessiones.

Bel-

(a) Concord. Carol. V. tit. 3. art. 2. (b) Art. 4. (c) Art. 5. (d) Art. 10.

37 Belgii Concordatum statuit (a): *Abbatibus, & Abbatis-sæ, aliisque, de statibus Brabantie (penes quos præcipue bona amortizata resident) juri stabunt tam active, quam passive, coram judicibus illis, coram quibus de antiqua consuetudine juri stare consueverunt; nimirum coram supremo Principis Senatu.* Hac aliaque occasione raro tractantur causæ hujus generis coram Judicibus ecclesiasticis.

38 Quid de mobilibus Clericorum? Inquit Concordatum Belgicum (b): *Bona mobilia, & moventia Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum, & Clericorum Beneficiatorum, actu suis officiis deservientium, aut in Universitate per licentiam sui Episcopi studentium, vel Reipublicæ causa absentium, viventium, vel piorum locorum, quoad forum, nisi in casibus, in quibus Judex sæcularis ex jure Decretalium habet in Clericos, sive eorum bona potestatem.*

39 In Gallia distinguitur inter bona Clericorum, piorumque locorum mobilia, quæ acquisita sunt per contractum sub sigillo Regio; utpote per Testamentum, donationem, emptiorem, permutationemque: Judicis enim Regii est, de his jus dicere, si sine contractu sunt acquisita. Clericus, utpote reus, conveniendus de his est coram Judice ecclesiastico. Sunt tamen & hæc Judici sæculari subjecta in casu confiscationis, aut sequestrationis, exceptis illis, quæ spectant ad servitium divinum.

40 In Belgio decretum Judicis sæcularis, injectum pensioni ecclesiasticæ, quæ reservatur Sacerdoti super Pasto-ratu suo solvenda per Deservitorem ejusdem Pastoratus, irritum censetur. In Gallia vero Judex sæcularis decernere potest missionem possessionis in pensionem ecclesiasticam, quæ excedit honestam sustentationem Pensionarii.

41 In Belgio si sæcularis quispiam ejus (Clerici) colonus aut debitor alias esset, tum isti personæ sæculari à suo judice præcipi posset, ut manus suas non vacuaret. In Gallia actio Clerici contra suum colonum sæcularis censetur.

42 His jungunt Concordata Belgii causas contractus con-nubialis. Inquiunt: *Ut iidem Judices ecclesiastici de tribus duntaxat causarum generibus cognoscant; videlicet de validitate, aut invaliditate Testamentorum, de bonis ecclesiasticis amortizatis, de pactis antenuptialibus, nec omnino de aliis.* In Gallia nullus locus triplici illi generi causarum est ad declinandum forum Judicis civilis. In Germania tam exactas rationes divisarum causarum reddere non licet, quia & diver-

Mm 2

si-

(a) Art. 7. (b) Art. 8.